

Lausunto: Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminta-asetuksen muuttamiseksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/19971/2020

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt valtion liikuntaneuvostolta lausunnon televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (1245/2014) muuttamisesta.

Valtion liikuntaneuvosto on antanut aiheesta lausunnon aiemmin 11.6.2020 asetuksen valmisteluvaiheessa tehdyssä kuulemisessa (https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2020/06/VLN_lausunto_Yhteiskunnallisesti-merkitt%C3%A4vist%C3%A4-tapahtumista-11062020-p%C3%A4ivitetty.pdf).

Valtion liikuntaneuvoston kannanotto:

- 1) Valtion liikuntaneuvosto pitää tärkeänä ja perusteltuna päivityksenä, että yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listaan on asetusluonnoksessa lisätty miesten kilpailuja vastaavat naisten kilpailut (jalkapallo ja jääkiekko).
- 2) Valtion liikuntaneuvosto pitää välttämättömänä ja perusteltuna, että myös paralympialaiset lisätään yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listaan.

Perusteluna valtion liikuntaneuvosto nostaa esiin, että paralympialaiset täyttää kaikki Euroopan unionin komission laatimat tapahtumien yhteiskunnallista merkittävyyttä kuvaavat kriteerit:

1. Erityinen kaikupohja asianomaisessa jäsenvaltiossa ja merkitys muillekin kuin niille, jotka säännöllisesti seuraavat kyseistä urheilulajia tai tapahtumaa; sekä
2. Yleisesti tunnustettu erityinen kulttuurinen merkitys asianomaisen jäsenvaltion väestölle kulttuuri-identiteetin muokkaajana

Naisten jalkapallon ja jääkiekon tapahtumien lisäämistä yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien listalle perustellaan muun muassa sillä, että tapahtumilla on vahva kaikupohja suomalaisessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kulttuurissa. Lisäksi naisten kilpailuilla voidaan katsoa olevan myös yleisesti tunnustettu erityinen kulttuurinen merkitys suomalaisille, koska esimerkiksi Suomen naisten jääkiekkomaajoukkue on menestynyt hyvin kyseisissä kansainvälisissä turnauksissa.¹

Myös paralympialaisilla on vahva kaikupohja suomalaisessa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kulttuurissa sekä erityinen merkitys suomalaiselle urheilukulttuurille. Suomalaisessa urheilukulttuurissa paralympiaurheilu rinnastetaan yhdenvertaiseksi olympiaurheilun kanssa, mikä näkyy esimerkiksi tasavertaisessa valtionavustusten (esimerkiksi urheilija-apurahat) jaossa ja tunnustusten kriteereissä. Paralympialaisilla on myös yleisesti tunnustettu ja erityinen kulttuurinen merkitys suomalaisille, mistä esimerkkinä paraurheilijan (Leo-Pekka Tähti) valinta vuoden urheilijaksi ja kansalaisten äänestyksessä Vuoden sykähdyttävimmäksi urheiluhetkeksi (Urheilugaala 2017). Suomi on myös menestynyt hyvin paralympialaisissa.

3. Maajoukkueen osallistuminen kyseiseen tapahtumaan merkittävän kansainvälisen kilpailun tai turnauksen yhteydessä;

Nykymuotoiset paralympialaiset ovat maailman kolmanneksi suurin urheilutapahtuma olympialaisten ja jalkapallon miesten MM-kilpailujen jälkeen.² Esimerkiksi Rion kesäparalympialaisiin vuonna 2016 osallistui yhteensä 4317 urheilijaa 158 maasta ja Pyeongchangin talviparalympialaisiin 567 urheilijaa 49 maasta.³ Suomi on lähettänyt paralympialaisiin menestyvän joukkueen vuodesta 1960 lähtien.⁴

4. Tapahtuma on perinteisesti lähetetty maksuttomilla televisiokanavilla ja sillä on ollut suuret katsojamäärät.

Paralympialaiset ovat olleet vakiintuneesti maksuttomasti yleisön katsottavissa Yleisradion kanavilla. Pyeongchangin talviparalympialaiset keräsivät parhaimmillaan 248 000 katsojaa (vaihteluväli muilta osin 70 000-200 000 katsojaa) ja Rion kesäparalympialaiset 238 000 katsojaa (keskimäärin noin 100 000 katsojaa). Yli 18-vuotiaista suomalaisista 23 % on kiinnostunut paralympialaisista, kun vastaava luku esimerkiksi listaan sisältyvän MM-jalkapallon osalta on 39 %.¹

Paralympialaisten poisjättämistä on perusteltu asetusluonnoksen perusteluosuudessa vähäisillä katsojamäärillä, katsojamäärien vähäisellä kasvulla sekä sillä, että tapahtumalla on laajan maksuttoman näkyvyyden nojalla mahdollisuus kasvattaa suosiotaan suuren yleisön keskuudessa.

Valtion liikuntaneuvosto haluaa nostaa esiin, että esimerkiksi olympialaisten ja paralympialaisten katsojamäärien tai yleisön kiinnostuksen vertaaminen ei ole yksiselitteistä. Paralympialaiset ovat keränneet viime vuosina hyviä katsojamääriä, kun ne suhteutetaan paralympialaisten historiaan, kuten laaja-alaisen televisioinnin historiaan ja yleiseen näkyvyyteen medioissa. Paralympialaisten järjestäminen olympiakisojen kanssa samassa kaupungissa, samoilla suorituspaikoilla ja samoilla periaatteilla on käynnistynyt vasta Pekingin 2008 paralympialaisista lähtien. Paralympialaiset ovat olleet laajasti esillä eri medioissa vasta 2010-luvulla ja Lontoon paralympialaisista 2012 lähtien, kun esimerkiksi olympialaiset ja jalkapallon miesten arvokisat ovat olleet jo vuosikymmenten ajan hyvin näkyvästi esillä eri medioissa.

Paralympialaiset eivät todennäköisesti tule saavuttamaan esimerkiksi olympialaisten katsojamääriä, mutta jo 2010-luvun aikana kiinnostus paralympialaisia kohtaan on kasvanut selvästi ja kiinnostus on nykyisin esimerkiksi katsojamäärillä mitattuna jo merkittävällä tasolla. Lisäksi ei voida pitää itsestään selvyytenä, että paralympialaiset olisivat jatkossakin maksuttomasti yleisön katsottavissa.

5. EU komission audiovisuaalisia mediapalveluita koskeva direktiivissä (2010/13/EU) mainitaan kriteerinä myös tapahtuman ainutlaatuisuus.

Nykymuotoisista paralympialaisista on kasvanut ainutlaatuinen, maailman kolmanneksi suurin urheilutapahtuma. Paralympialaiset järjestään maailmanlaajuisena tapahtumana neljän vuoden välein (talvi-/kesäparalympialaiset), ja ne ovat vammaisurheilutapahtumien ehdoton huippu niin maailmalla kuin Suomessa. Paralympialaisilla voidaan katsoa olevan ainutlaatuinen merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle ja urheilukulttuurille esimerkiksi asenteiden ja arvojen edistäjänä sekä urheilun moninaisuuden edistäjänä.

Euroopan unionin komission laatimien tapahtumien yhteiskunnallista merkittävyyttä kuvaavien kriteerien lisäksi paralympialaisten listalle mukaan ottamista tukee vahvasti:

6. **YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista**, johon Suomi on sitoutunut: Sopimuksen mukaan (30. artikla) tulee toteuttaa kaikki asianmukaiset toimet, joilla varmistetaan, että vammaiset henkilöt voisivat osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoimintaan. Tätä varten sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla kannustetaan ja edistetään vammaisten henkilöiden mahdollisimman laajaa osallistumista kaikille suunnattuun urheilutoimintaan kaikilla tasoilla. Lisäksi tulee lisätä tietoisuutta vammaisista henkilöistä koko yhteiskunnassa sekä edistää tietoisuutta vammaisten henkilöiden kyvyistä ja panoksesta (8. artikla).

On tärkeää tunnistaa, että sillä, mitä urheilua suurelle yleisölle televisoidaan, on merkitystä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. *"Et voi tulla siksi, jota et näe"*⁵ - ilmaisu kuvaa hyvin sitä, mikä merkitys esimerkiksi televisiolähetyksillä on tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen liikunta- ja urheilukulttuurin edistäjänä.

Paralympialaisten televisionäkyvyyden varmistaminen kannustaisi ja edistäisi vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua urheilutoimintaan sen eri tasoilla, kuten urheilijana tai katsojana. Samalla varmistetaan tietoisuutta vammaisten henkilöiden kyvyistä ja mahdollisuuksista urheiluun ja liikuntaan. Yksi keskeisiä liikkumis- ja toimintarajoitteisten liikunnan ja urheilun esteistä on henkilöiden kokemana itseluottamuksen puute sekä tiedon puute liikunnan soveltuvuudesta itselle⁶.

7. **Positiivinen erityiskohtelu ja velvoite edistää yhdenvertaisuutta (yhdenvertaisuuslaki):** Yhdenvertaisuuslain mukaan esimerkiksi viranomaisella on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Vähemmistöjen kohdalla tosiasiallinen yhdenvertaisuus edellyttää monesti positiivista erityiskohtelua. Positiivinen erityiskohtelu ja heikommassa asemassa olevien henkilöiden tukeminen on sallittua myös tilanteissa, joissa ei varsinaisesti ole kyse syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemisestä tai lievittämisestä. Paralympialaisten televisionäkyvyyden varmistaminen edistäisi yhdenvertaisuutta ja positiivista suhtautumista niin vammaisten liikuntaan kuin vammaishuippu-urheiluun yhteiskunnassa.

Valtion liikuntaneuvosto katsoo, että tapahtuman yhteiskunnallista merkitystä ei tule mitata vain katsojamäärällä vaan lisäksi tulee huomioida laaja-alaisemmin tapahtuman yhteiskunnallinen merkittävyys EU:n komission laatimien tapahtumien yhteiskunnallista merkittävyyttä kuvaavien kriteerien pohjalta. Lisäksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain sekä suomalaisen arvopohjan hengen mukaisesti on tärkeää, että huippu-urheilua on katsottavissa monimuotoisesti. Suomen tulee näyttää suuntaa asiassa myös kansainvälisesti.

Paavo Arhinmäki
puheenjohtaja
valtion liikuntaneuvosto

Minttu Korsberg
pääsihteeri
valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston liikuntalaissa (390/2015) määriteltynä tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia

6.11.2020

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä

Lähteet

- ¹ Liikenne- ja viestintäministeriön muistiolounnos: Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi. 7.10.2020.
- ² David Legg: Development of the IPC and Relations with the IOC and other Stakeholders. In: Brittain, I. & Beacom, A. (eds.), The Palgrave Handbook of Paralympic Studies.
- ³ Aija Saari: Paralympialaiset nousivat suurten joukkoon. Liikunta & Tiede -lehti 3/2020.
- ⁴ Suomi Paralympialaisissa. Wikipedia, katsottu 30.10.2020. https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomi_paralympialaisissa
- ⁵ Suomen Palloliiton huippujalkapallopääliikö Marianne Miettinen, Suomen Urheilugaala 17.1.2020. <https://yle.fi/urheilu/3-11161894>
- ⁶ Teijo Pyykkönen ja Saku Rikala: Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2.